

עין משפט
גז מצה

גב א מיי פ"ה מה' טוען ונטען ה' א ופי"א מה' שנועות ה' א סמג עשין ע"ה ע"ה טו"ש ח"מ סימן פו סעיף א:

גב ב מיי פ"ה מה' טוען ה' א סמג עשין ע"ה טו"ש ח"מ סימן ע"ה סעיף א:

גב ג מיי פ"ד מה' מלוה ולוה הלכה א סמג עשין פד טו"ש ח"מ סי' טו סעיף י"א וטו"ש ח"מ סימן פד סעיף א ונכ"ד אלפס שנועות פ"ד דף ט"ז:

גה ד מיי פט"ו מה' אשות ה' טו סמג עשין מח טו"ש ח"מ שם סעיף א וטו"ש ח"מ שם:

גו ה מיי פ"ה מהלכות טוען ונטען ה' א ופי"ג הלכה ד סמג עשין ס"ה ע"ה טו"ש ח"מ פ"ט סעיף א:

גז ו מיי פ"ה שם ה' א סמג עשין ע טו"ש שם וסעיף ב:

גה ז מיי פ"ד מהלכות גזילה הלכה א סמג עשין עב טו"ש ח"מ שם ופי' א סעיף א:

גה ח מיי פ"ה מה' חובל ומוקל הלכה ד סמג עשין ע טו"ש ח"מ פ"ט סעיף א ופי' א סעיף טו:

ט ט מיי פ"ב מה' טוען ונטען ה' ד סמג עשין ע"ה טו"ש ח"מ פ"ט סעיף א ופי' א סעיף א:

כ י מיי פט"ו מהלכות מלוה ולוה הלכה ה סמג עשין ז טו"ש ח"מ פ"י פט סעיף א ופי' א סעיף א:

כב כ מיי פט"ו מה' אשות ה' ד' סמג עשין מח טו"ש ח"מ סי' טו סעיף א וטו"ש ח"מ סי' פד סעיף א:

כל ל מ מיי שם הלכה ח סמג שם טו"ש ח"מ שם סעיף ד וטור ש"ע ח"מ שם סעיף ד:

כד נ מיי פ"ה מהלכות עזוב ה' א ופי"א מה' טוען ונטען ה' הלכה א ופי"א מה' שנועות ה' ה סמג עשין ס"ה וע"ה וואין ריג טו"ש ח"מ סי' פו סעיף א:

תוספות ר"ד

פי' ממון שנחזיקי עלי' שבועה ולא הספיק לישבע ומת אינו מורישו לבניו כיון שנתחייב לישבע וכוני' אינם יכולים לישבע אותו השבועה שנחזיקי בה אבותיו, והכא קתני דירושין משביעין אותה ואת יורשה דאלמא יורשי האלמנה גובין מיורשי העל ואצ"ע נא שבועה והיא ככר נתחייבה שבועה כדיון כל הבה אפרע מנכסי יורשים ומשני לה לצדיק קתני דירושין משביעין אותה קאי באלמנה ואת יורשי' לא קאי אלא אגרושה ומתה היא ואח"כ מת בעלה שלא נתחייבה שבועה מעולם עכשיו נשבעים יורשי' שבועת יורשים לא קאי אאלמנה וכן נמי אם יורשי' הבעל טועני על יורשי' האשה שפרענו אחכם הן נשבעים כדיון רי"פ, ואין נפטרין בעבור התנאי שנעשה להן הבעל, וכן נמי הלקוחות שבאים מכחה נשבעים שלא פקדנתו כדיון היורשים של אשה, כתב לה גדר שבועה אין לי על"ך וכו', פי' ה'ן

שהתנה לה בפירוש תנאו קיים לה וליורשיה ולבאים ברשותה וגם על יורשיו ועל ה"ב אם מכר נכסיו לאחרים גובים מהלקוחות בלא שבועה כפי תנאו (דעת ה"ר"ף הירמב"ם וז"ל בפ' ט"ז מהל' אישות שאין נאמנות מועיל לבני לקוחות ועי' במ"מ שכתב שיש חולקין ודעתם כדעת רבינו דלקוחות אינהו דאפסידו נפשייהו כשלקחו אחר החוב והנאמנות): הלכה מקבר בעלה לבית אבי', פי' זו שפטרה בעלה מן השבועה ממנו ומיורשיו ולא נתעסקה בנכסי בעלה או שחזרה לבית מויה ולא נעשית אפוטרופא על הנכסים אין יורשים משביעין אותה על האפוטרופא של אביהן ולא על שום שבועה כדפרשי' לעיל ואם נעשית אפוטרופא על הנכסים היורשים משביעים אותה על האפוטרופוסות של אביהן ולא על שום שבועה כדפרשי' לעיל ואם נעשית אפוטרופ' על הנכסים לאחר מיתת בעלה היורשים משביעי' אותה על העתיד ולא לשעבר, פי' על מה שנעשית האפוטרופוס על היתומים לאחר מיתת בעלה שאין תנאי אביהם מועיל אלא על נכסיו ולא על האפוטרופא שנעשית בנכסי היתומים אבל על האפוטרופוסות שעבר אין יכולים להשביעה, ומכאז מוכח שגם היתומים י"ל על אפוטרופ' שנעשית

פז:

אמר רבא שתי תשובות בדבר. תימנה לרשנ"א אכתי איכא שלישיית דמפני מה אמרה תורה דמורה מקלע הטענה ישבע משום דאישתמוטי קא מישתמיט וואמר רחמנא רמי שבועה עליה כי היכי דלודי (לעיל דף יח.) והאי טעמא לא שייך הכא כלל:

דמיפרע א דייקן. ודוקא בפוגם הוא דאיכא

למימר הואיל ופרע במקצת יכול להיות שפרע הכל אבל צלא פוגם לא אמרינן דלא דייק ולא שייך כאן מיגו הואיל וטעמא משום דלא דייק הוא דהוא סבור שידקדק ולא דקדק כמו שמצינו בהאשה שהלכה (יבמות דף קד: ושם) מת צעלי במלחמה אינה נאמנת אף על גב דאיכא מיגו דלא צעיא אמרה מת על מטתו והיינו משום דאמרה בדדמי דזימנין דמחו ליה גבירה או ברומחא וסבירה דמת ומייה טרוד בפועלו וסביר דעדי שפרעו כדלמך (שנועות מה: ושם) גבי שכיר דזמנו נשבע ונטול אמרינן לא שנו אלא ששכרו צעדים אבל שכרו שלא צעדים ממוך שיכול לומר לא שכרתיך מעולם יכול לומר שכרתיך ונתתי לך שכרך ואמאי מהימן צמיגו והא טעמא דשכיר נשבע ונטול בשכרו צעדים משום דבעה"צ טרוד בפועלו וסביר דעדי שפרעו כדלמך הסם דאפילו שבועה לא היה צריך השכיר אלא כדי להפיס דעתו של בעל הבית^ט: **וְאֵלֶּיךָ נִשְׁבָּעִין וְנוֹטְרִין** השביר ב'י. תימנה אמאי לא מני כל הני דמתניתין צשלמא למנא דמתניתין דשנועות (דף מד:). איכא למימר דלא מני אלא הנהו דק"ד למימר דלאן נוטלין אפילו שבועה דלכהי קאלמר האי ליננא נשבעין ונטולין ולא קאלמר איך נפרעין אלא בשבועה כמו צמתני' אבל האי תנא דדריימא כיון דחשיב פוגם שטרו אמאי לא מני נמי כל הני דמתני' וי"ל דהאי תנא לא חשיב פוגם שטרו צא מכח השטר כי הני אחריי דמתני' כיון דהוא עצמו מודה שאינו חייב לו כל הכתוב בשטר אלא מודה שפרע מקלע ואינטריך שפיר לאשמעינן דנוטלין^ט):

אב"ל שלא בעדים **אימא** תהוי **במשיב אבירה**.

דטעמא משום דמיפרע לא דייק וא"כ אפילו שלא צעדים נמי אלא משום דלקא דפרעין שלא צעדים שהוא זכור מקלע דמכירה א"כ ודאי דקדק קמ"ל: **אָו דַּלְמָא פּוֹגְמַת מוֹדִיא בּמִקְצָת**. פירוש ואיכא למימר לאו דוקא ומדנפרעה מקלע נפרעה כולה אבל הא דלא מודיא דנפרעה כלל לא שייך האי טעמא אבל תימנה לי א"כ כל שעה אחיא לאיערומי לפסחות:

האי שטרא חספא בעלמא הוא.

ואין לאשה להוליא מן הצנעל כמזהב הואיל והוא ממוחק וכדלמרנין בחזקת הבתים (צ"ג דף לז: ושם) היכא

דקיימי וזוי ליקום גבי ההוא דא"ל למכריה מאי צעית צהאי ארעא א"ל מיך זכנתה והא שטרא א"ל האי שטרא חספא צעלמא הוא גמין למיש ליה (ט) לרצא א"ל אין שטרא חספא צעלמא דזיופי הוא כ'י

אמר רצא מה לי לשקר אי צעי אמר שטרא מעליל הוא כ'י **ועוד אין נשבעין ע"כ כפירת שיעבוד קרקעות**. מקשין הא צצקת ההצ (צ"מ דף טז:) דילפינן דאין נשבעין על כפירת שיעבוד קרקעות היינו מהנהו קראי דאיירי בשנועה שצ"י הודלע עצמו צלא אבל בשנועה שצ"י **עד אחד לא אשכחן ואין לומר דמסתמא שזים דהא אשכחן צהם חילוק למילתא אחריתי בשנועת הדיינין** (שנועות דף מ. ושם) דלמרנין **אמר ר"ג** **אמר שמואל** לא שנו דהטענה

הכותב לאשתו פרק תשיעי כתובות

ר"ש אומר כו'. צגמ"י מפרש אהייא קאי: **גב' שנועה דאורייתא**. ונפקא מינה דלא מפסיקין לה: **נשבעין ולא משלמין**. מי שמוצעין אותו נשבע שנאמר(י) ולקח צעליו ולא ישלם מי צעליו לשלם הוא נשבע(י): כל שטרות שיעצוד קרקעות הן ואין נשבעין על הקרקעות כדלמרנין

בשנועות (דף מד:.) ובהוצא (צ"מ טז:): **אלא אמר רצא מדרבנן**. היא שנועה זו מ"ט דפרע דייק כ'י. וא"ת צלא פוגם נמי הא קיימא לן ^(א) בשנועות דאי א"ל אשתבע לי דלא פרעתיך משבעינן ליה והאי נמי הא קא טעין ליה פרעתיך ומה לורך צפגימה וכן צעד אחד מעידה שפרועה צלא עד נמי משבעינן לה הא פרכינן ליה בשנועות^י מה צין זה לפוגם שטרו ומשנינן לה הכי התם כי פגים וא"ל האי פרעתיך משבעינן ליה ואפי' לא טען לו זה השבע לי אבל כי לא פגים אפי' א"ל פרעתיך אי לא א"ל צהדיא אשתבע לי אמרינן ליה זיל שלים דהא נקיט שטרא: **פוגמם כמזהב צעדים**. התקבלתי מנה וצפני עדים קיבלתי: **מי אמרי' אי אינא דפרעא טפי צעדים הוה פרע**. דהא דק וקא אייתי עדים לפרעון מנה קמא: **או דלמא**. לאו משום דדק הוא אלא אימרמיי אימרמי דהו עדים התם צההווי וימנא: **ואלו נשבעין ונטולין**. שמקנו חכמים לישבע וליתול וטעמיהיו מפורש בשנועות צפ' כל הנשבעין(י): **שכיר**. אמר לו מן לי שכיר והוא אומר נתתי: **נגול**. ראוהו שנכנס צביתו אמר לו מן לי כלוי שנטלת והוא אומר לא נטלתי והעדים ראו שלא וכללים אמר כנפי טליתו ולא ידעו מה: **התנבל**. ראוהו שנכנס למוך ציתו וידו שלם ויאל צבול אמר לו חצלת צי והוא אומר לא חצלתי: **וחנוני על פנקסו**. שכונצ צו הקפותיו כך כווני פלוני לתת לפועליו ונתמי להם והם אומרים לא נטלנו שניהם נשבעין ונטולין הימנו: **דודאי לריכא שנועה**. על השאר דהא דקא מודיא צהאי מנה משום עדים הוא ולאו השצת אצידה היא: **סיהוי כמשיב אצידה**. שהרי יש לה שטר שלם עליו ואי צעיא הויה אמרה לא קצלתי כלום: **פחוס פחוס משוה פרוטה**. צמנה שהיא מודה עליו שקיבלה עושה עמו חשבון כך נתת לי ציוס פלוני וכך ציוס פלוני מנלרפתן צחשבון אפילו פחות משוה פרוטה: **מחו**. לריכה שבועה על השאר או לא: **פוחסת**. היתה כמזהב אלף וזו כתוב צשטר והוא אומר התקבלת כולה והיא אומרת לא התקבלתי כלום אבל מודה אני שלא התנית עמי לכמותי אלא מנה: **מודיא צמקאס**. שנתקבלה קלע: **צמאי צניא**. אפילו ההולא מנה: **צהאי אומרת מווייף** הוא: **צאומרת אמנה היסא ציני לצינו**. ששטר נכתב ונתתם כהונן וצפני העדים קבל עליו אלף וזו אבל הוא האמין צי שלא אכתצענו אלא מנה: **אחד מחייבו שנועה**. על ממון שאילו היו שנים היה משלם עכשיו ישבע שהעד מכחש: **אי**

ומסקינן היכא דקיימא ארעא תיקום והיכא דקיימי וזוי ליקום: **אמר רצא מה לי לשקר אי צעי** אמר שטרא מעליל הוא כ'י **ועוד אין נשבעין ע"כ כפירת שיעבוד קרקעות**. מקשין הא צצקת ההצ (צ"מ דף טז:) דילפינן דאין נשבעין על כפירת שיעבוד קרקעות היינו מהנהו קראי דאיירי בשנועה שצ"י הודלע עצמו צלא אבל בשנועה שצ"י **עד אחד לא אשכחן ואין לומר דמסתמא שזים דהא אשכחן צהם חילוק למילתא אחריתי בשנועת הדיינין** (שנועות דף מ. ושם) דלמרנין **אמר ר"ג** **אמר שמואל** לא שנו דהטענה

ונמצא המת מתגול הלכך א"י להשביעה על אותה המכירה וכך הלי': א"ר ארי"ח דלא נדר דלא שבועה הוא א"י להשביעה אבל יורשיו משביעים אותה אבל נקי נדר נקי שבועה בין הוא בין יורשיו אין משביעים אותה דחכי קא"ל נקי שבועה לעולם בין ממני בין מיורשי: שלא ליי' ר' זכאי למ"ב בין דלא נדר ובין נקי נדר בבכסי הוא א"י להשביעה אבל יורשיו משביעים אותה אבל מנכסי אילין בין הוא בין יורשיו אין משביעין אותה. פי' אין לחלק בין דלא נדר ובין נקי נדר אלא משמעות א' לשניהם אלא בזה יש לחלק אם א"ל מנכסי משמע שטרא הוא אלא הנכסים אז נכסיו אבל דירושיו לא שטרה אבל אם א"ל מנכסיא אילין שהתנה עמה שתחיה נקיה משבועה כ"ז שחבא לזבות אלו הנכסים אז ודאי בין הוא ובין יורשיו אין משביעין אותה: אמר ר"ג אמר שמואל משום א"ש בן אימא מרים בין דלא נדר ובין נקי נדר בין

מסורת הש"ס

(א) [שנועות מד:.] (ב) [שנועות מד: וש"נ.] (ג) [שנועות מד: וש"נ.] (ד) שם, ה' [למלא צמחנה שם אלא צרימא ע"י מוס' ד"ה ואלן.] (ו) שנועות מ. [ע"ש.] (ז) [נקמן פה.] (ח) [שמות כב.] (ט) [ע"י צילור היטב צבשי' דשנועות מה. ד"ה ולקח.] (י) [דף מהא.] (יז) [דף מה. ואלין.] (ל) [וע"י מוס' שנועות מה: ד"ה ממוך.] (מ) [וע"ע מוס' לעיל פ. ד"ה ישבע ומוס' שנועות מד: ד"ה לא מוס' צ"מ ל: ד"ה שמא].

תורה אור השלם

1. ל' יקום עד אַחַד באיש לכל עון ולכל חטאת בכל חטא אִישׁ יִשְׁאָר וְחָטָא עַי שְׁנֵי עֵרִים אוּ עַל פִּי שְׁלֹשָׁה עֵרִים יִקָּוֶה דָּבָר:

דברים יט טו

הגהות הב"ח

(א) [רש"י ד"ה אלא וכו' בשנועות. י"ב פ' הדינין דף מה ע"א:] (ב) [תוס' ד"ה הלי וכו' למש ליה לרבה:]

מוסף רש"י

דכל הנשבעין שבתורה. כל המחייבין שנועה מן המורה. נשבעין ולא משלמין. כלומר לא חייבה תורה שבועה לשבע וליתול, אלא התבע ישבע למנוע ולא ישלם (שבועות תד:.) מי שנובעים אותו שבע ויפטור, דמתיב ולקח צעליו אלו ישלם, מי צעליו לשלם הוא נשבע, ולא נשבע המנוע ויטול (ב"ק צז: וכו"י שם קז.) ושבנגדרו חשוד על השבועה. המנוע שהתבע שכנגדו חשוד על השנועה ומחייב התבע שנועה מן המורה ע"י הודלע במקלע, נשבע המנוע ונטול (שבועות תד:.) והנוני על פנקסו. על מה שמנוב צמקאס שהוא סמך עליה הקפות שהוא מקף (שם).

תוספות רי"ד (המשך)

בנכסיהם אבל לא על פלה ויעסינה ועל נכסי הבית שדין היתומים כדיון הבעל: ואמרי' לשעבר מאי עבידתיה. פי' עד מהו נקרא ששבר דלא אמרי' נכסי דימתי נינהו ואין תנאי ויעיל בהון שהורי אלא נכסי ונכסיו באה לו אמר רב על אפוטרופא שנעשית בחיי בעלה אבל בין מיתה לקבורה משביעין אותה פי' דכבר נכסי קמי יתמי וכו' ואין תנאי מועיל בהן כלום, ואם נתעסקה למכור נכסיה בעבור קבורתו יכולים להשביעה ורי"מ אמר אפילו בין מיתה לקבורה נמי לא משביעי' לה דאמרי נהרדעא לברגא למזוני לקבורה מוכנין בלא אכרחא. פי' לפרוע למלך מס גלגולת של יתומים או למזונות האשה והבנות המוטלת על היתומים ולקבורת אביהן או אחד מן היתומים מוכרים בכסיהם בלא הכרה לפי שאין שהות בדבר ואחיי לא משביעין לה שאלה אותה מכירה שאין שלא תחולל במכירתה ומצאצא שבתת שקר. א"נ אי משבעת בזה מימנעא ולא מוכנא.

ונמצא המת מתגול הלכך א"י להשביעה על אותה המכירה וכך הלי': א"ר ארי"ח דלא נדר דלא שבועה הוא א"י להשביעה אבל יורשיו משביעים אותה דחכי קא"ל נקי שבועה. פי' דוקא אם א"ל זה לשון שהתנה עמה שלא יאה לו ועל אלה לא נדר ולא שבועה התם הוא דאמרי' שיורשי' יכולים להשביעי' שלשון הזה אינו משמע שפטרה אלא כשתבא לגבות ממנו אבל לא מיורשיו אבל אם כתב לה הנקי מנדר ומשבועה גם היורשין אין יכולין להשביעה שתנאי זה כולל גם היורשים דחכי קא"ל נקי תתי משבועה לעולם בין ממני בין מיורשי: שלא ליי' ר' זכאי למ"ב בין דלא נדר ובין נקי נדר בבכסי הוא א"י להשביעה אבל יורשיו משביעים אותה אבל מנכסיא אילין בין הוא בין יורשיו אין משביעין אותה. פי' אין לחלק בין דלא נדר ובין נקי נדר אלא משמעות א' לשניהם אלא בזה יש לחלק אם א"ל מנכסי משמע שטרא הוא אלא הנכסים אז נכסיו אבל דירושיו לא שטרה אבל אם א"ל מנכסיא אילין שהתנה עמה שתחיה נקיה משבועה כ"ז שחבא לזבות אלו הנכסים אז ודאי בין הוא ובין יורשיו אין משביעין אותה: אמר ר"ג אמר שמואל משום א"ש בן אימא מרים בין דלא נדר ובין נקי נדר בין